

Deus factus est substantia, aut : Factus est ens. Unde quamvis illa consequentia videatur tenere ab inferiori ad suum superius affirmative, virtualiter tamen negative, propter imbibitam negationem in termino a quo; fit enim homo ex non homine, et substantia ex non substantia, et ens ex non ente; quare istæ ultimæ falsæ sunt. Habet ergo defectum consequentia illa a distributione inferioris ad distributionem superioris virtualiter: quando enim dicitur: Fit homo, significat, quod ante non erat homo, et quando dicitur: Fit substantia, aut ens, denotatur, quod ante non erat substantia, neque ens.

XIII. Ad confirmationem secundam respondetur consequentiam illam non tenere a superiori ad suum inferius negative, sed a dicto simpliciter ad secundum quid negative, quæ est mala consequentia, sicut si diceremus: Homo non fit simpliciter, quando jam antea erat in rerum natura; ergo non fit doctus, aut non fit musicus, si de novo accipit doctrinam, aut musicam, negatur consequentia.

XIV. Ad secundum respondetur negando majorem, quia recipere esse absolutum dupliciter contingere potest: uno modo subjective, altero modo terminative. Primum est acquirere esse in materia per transmutationem ipsius subjecti: secundum autem est acquirere esse in persona, aut personam acquirere illud esse. Et est magnum discrimen inter utrumque, quia acquirere esse subjective dicit mutationem in subjecto ipso, quod per transmutationem sui tale esse acquirit: acquirere esse terminative non dicit mutationem in subjecto terminante, sed in natura terminata. Sic ergo in mysterio incarnationis dicimus, quod Verbum divinum ab æterno præexistens de novo fieri hominem,

aut acquirere esse humanum (quod quidem est esse absolutum, et non mera relatio) non est mutari in se ipso, quia non fit homo per transmutationem personæ, sed sola terminatione naturæ humanæ incipiendo de novo subsistere in illa; tota vero mutatio se tenet ex parte naturæ humanæ.

XV. Si autem adhuc instes: Quia denominatio ab humanitate est realis, et absoluta, et a forma substantiali; sed omnis denominatio absoluta, et substantialis nequit alicui advenire sine reali mutatione ipsius; ergo fieri hominem nequit Deo advenire absque ipsius mutatione.

Respondetur ex doctrina S. Thomæ hic solutione ad secundum et articulo primo hujus quæstionis, solutione ad quartum, quod quando forma substantialis est absoluta, et denominat per modum absoluti, semper infert mutationem in subjecto denominato, quia etiam suppositum talis naturæ fit de novo. Si autem non denominat per modum absoluti, sed per modum relativi, non infert mutationem in subjecto denominato, et sic contingit in mysterio incarnationis. Sicut enim aliquis fit dexter per solam mutationem ejus, qui fit illi a sinistris, ita etiam Filius Dei factus est homo terminando naturam humanam per solam mutationem ejus, quæ de novo unitur illi in Persona. Tunc vero denominat natura humana absolute quando fit in proprio supposito sibi connaturali per transmutationem ejus, et perficendo illud. Suppositum autem divinum, cum antea fuisset, nec ab humanitate perficitur, nec denominatur nisi ad modum relativi.

ARTICULUS VII.

Utrum hæc fit vera: Homo factus est Deus?

I. Prima conclusio: Si participium factus accipiatur, ita ut determinet absolute subjectum, vel prædicatum illius propositionis, tunc est falsa hæc propositio: Homo factus est Deus. In quo sensu etiam hæc est falsa: Deus factus est homo, non autem quæritur in præsentem in tali sensu de istis propositionibus.

II. Secunda conclusio: Si ly factus determinet compositionem, ita ut sit sensus homo factus est Deus, id est, factum est, ut homo sit Deus, sic utraque propositio est vera: sed non est iste proprius sensus istarum propositionum.

III. Tertia conclusio: Si propositio illa accipiatur in sensu proprio, quatenus participium factus ponit fieri circa hominem in respectu ad Deum, sicut ad terminum factionis, sic illa propositio: Homo factus est Deus, est falsa.

DUBIUM UNICUM.

DE VERITATE PRÆDICTÆ PROPOSITIONIS.

IV. Partem affirmativam tenet Scotus in III, distinctione VII, quæstione II, et in favorem illius primo arguitur: Quia hæc propositio: Homo factus est Deus, nihil aliud significat, quam quod per divinam actionem, factum sit ut homo sit Deus; sed sensus iste verissimus est; ergo et illa propositio.

V. Secundo arguitur: Bene sequitur per conversionem simplicem: Deus factus est homo; ergo homo

factus est Deus, sed antecedens est verum, ut patet ex resolutione articuli præcedentis; ergo et consequens.

VI. Conclusio: Illa propositio: Homo factus est Deus absolute est falsa. Hanc tradit S. Thomas in præsentem, imo et D. Cyrillus libro de incarnatione Unigeniti, cap. XI, ubi ait: « Dicimus Deum factum esse hominem, non tamen hominem factum esse Deum. » Et probatur, quia ut dicit S. Thomas in hoc articulo, solutione ad quartum, subjectum in propositione accipitur materialiter, prædicatum vero formaliter, unde sensus illius propositionis est: Suppositum quod est homo, quod est idem cum supposito, quod est Deus, de novo accipit deitatem; sed iste sensus est hæreticus; ergo propositio ad minus est falsa. Probatur major, quia casu quod modo Petrus accipiat albedinem de novo, ideo hæc propositio erit falsa: Hoc album factum est Petrus, quia denotat factionem convenire supposito, non ratione formæ subjecti, sed ratione formæ prædicati, alias enim propositio esset vera, sicut in eodem casu, hæc est vera: Petrus factus est albus, quia denotat factionem convenire Petro ratione formæ prædicati.

VII. Secundo probatur conclusio, quia bene sequitur: Hic homo factus est Deus, sed hic homo est Filius Dei; ergo Filius Dei factus est Deus. Consequens est hæreticum; ergo et antecedens est falsissimum; non pro minori, ergo pro majori.

VIII. Ad primum argumentum respondetur sensum propositionis ibi relatum non esse proprium ejus, sed potius quod suppositum divinum sit de novo factum Deus, quod est falsissimum.

IX. Ad secundum respondetur negando, quod illa consequentia teneat per conversionem simpli-

cem, neque enim fit in illa subjectum de prædicato, neque prædicatum de subjecto, quia subjectum antecedentis est Deus, et prædicatum est homo factus: in consequenti vero non ponitur pro subjecto homo factus, sed homo tantum, et pro prædicato non Deus factus, sed Deus tantum, et ideo consequentia est nulla; illa ergo propositio: Deus factus est homo, sic convertitur simpliciter: Id quod est factum homo est Deus, sicut hæc propositio: Petrus factus est albus, non convertitur simpliciter per istam: Album factum est Petrus, hæc enim, ut diximus, falsa est, sed per istam: Id quod factum est album est Petrus.

ARTICULUS VIII.

Utrum ista propositio sit vera: Christus est creatura?

I. Conclusio: Prædicta propositio non est absolute concedenda, sed cum determinatione, aut limitatione, scilicet secundum naturam humanam. In præsentī articulo communissimum est apud theologos hanc propositionem: Christus est creatura, nullatenus esse concedendam absolute, ne in modo loquendi conveniamus cum Arianis hæreticis, quare circa hoc sit

DUBIUM UNICUM,

AN PRÆDICTA PROPOSITIO SIT VERA IN PROPRIETATE, ET RIGORE SERMONIS; AN VERO SOLUM SIT VITANDA PROPTER HÆRETICOS?

II. Circa hoc dubium D. Bonaventura in III, distinct. XI, art. II, quæst. I, in solutionibus argumentorum, et Scotus ibidem probabile iudicat, et Waldensis, ut refert Suarez in com-

mentario hujus articuli tenent quod talis propositio: Christus est creatura, in omni rigore, et proprietate sermonis est vera. Idem sentit Vazquez disp. LXV, cap. II, et pro hac sententia etiam refertur Cajetanus, sed immerito, quia non tenet illam.

III. Pro ea tamen primo arguitur ex illo Isaiaë XLV: *Ego Dominus creavi eum*. Sermo autem est de Christo, et de illo affirmatur sine addito, quod creaverit illum Dominus; ergo secundum se talis propositio est vera. Item in epistola Sophronii, quæ est in Concilio sexto, generali, actione XI, sæpe vocatur Christus Dominus absolute creatus, et increatus, potest ergo absolute, et in rigore sermonis vocari creatura.

IV. Secundo, arguitur auctoritatibus sanctorum, nam ut refert Suarez in commentario hujus articuli multi sancti patres videlicet D. Augustinus, D. Ambrosius, D. Leo, Gregorius Magnus, Gregorius Nazianzenus, Fulgentius, et Damascenus locis ibi citatis docent Christum esse creatum, aut creaturam; ergo absolute sic est tenendum attendendo ad rigorem sermonis. Vazquez etiam late adducit loco supra citato sex auctoritates sanctorum, qui hoc ipsum videntur affirmare.

V. Solet his auctoritatibus responderi primo, quod isti sancti patres, nomine creaturæ, aut creationis intelligunt conceptionem, seu generationem Christi: secundo, cum S. Thoma solutione ad primum, quod debet subintelligi illa determinatio, videlicet in quantum homo, quia cum loquantur circa subjectam materiam, de Verbo scilicet divino subsistente in utraque natura, quamvis non dicant expresse Christum esse creaturam ratione naturæ humanæ, id tamen subintelligi debet, ut constat ex antecedentibus, et subsequentibus.

VI. Sed contra hoc est, quia

D. Hieronymus super verba Isaiaë relata in primo argumento, sic dicit: « Nos libere proclamamus non esse periculum illum dicere creaturam, quia creari in sacris Scripturis interdum significat fieri quod non erat, interdum id quod erat transferri in aliud esse, » ut Psalm. L dicitur: *Cor mundum crea in me Deus*: et ad Ephesios II: *Creati in operibus bonis*; ergo secundum sententiam D. Hieronymi absolute, et sine addito concedendi debet ista propositio: Christus est creatura.

VII. Confirmatur primo, quia S. Thomas in corpore articuli docet, quod ideo debet negari illa propositio: Christus est creatura, ne in modo loquendi conveniamus cum Arianis hæreticis; ergo sentit quod talis propositio in rigore sermonis sumpta est vera, et solummodo vitanda propter hæreticos.

VIII. Confirmatur secundo, quia S. Thomas eodem modo loquitur de hac propositione: Christus est creatura, atque de illa: Christus est incorporeus, in solutione ad secundum: sed illa: Christus est incorporeus absolute est vera, et solum vitanda propter Manichæos; ergo similiter dicendum est de altera: Christus est creatura: item, quia sanctissimus præceptor eodem modo etiam loquitur de hac propositione: Christus est creatura, et de hac: Christus est subjectus Patri, sed hæc absolute conceditur sine aliqua determinatione; ergo altera similiter concedi debet. Tandem articulo decimo sequenti ad primum ait, quod nomen creaturæ prædicari potest de naturis, et de suppositis; ergo in hac propositione: Christus est creatura accipi potest, ut prædicetur de natura humana Christi, atque adeo in rigore sermonis erit vera.

IX. Tertio arguitur: Proprietates,

quæ conveniunt naturæ humanæ in concreto, et prædicata essentialia ejus absolute, et sine determinatione prædicari possunt de Christo, imo et de ipso univoce dicuntur, et de nobis; ergo hæc propositio absolute est concedenda: Christus est creatura. Antecedens probatur, quia sine addito aliquo conceduntur istæ: Christus est animal rationale, et Christus est risibilis, etc. Consequentiam autem probo, quia esse creaturam essentialiter convenit naturæ humanæ in concreto, eo quod essentialiter convenit homini esse substantiam creatam.

X. Quarto arguitur: Quia natura humana Christi dicit relationem realem ad Deum ut creatorem; ergo ex tali relatione Christus dicitur absolute creatura. Antecedens est notum, et consequentia probatur, nam ex eo, quod est relatio similitudinis inter naturam humanam Christi, et nostram, dicitur nobis absolute similis; ergo similiter ratione relationis, quam dicit natura Christi humana ad creatorem, dicitur simpliciter creatura.

XI. Pro resolutione notandum est, quod quando ens dividitur prima sua divisione in ens creatum, et increatum, nomine entis increati intelligitur, quod habet taliter esse per essentiam, quod non habet illud per participationem; et e contra, ens creatum est illud, quod taliter habet esse ab alio per participationem, quod nullo modo habet esse per essentiam. Hoc supposito sit

CONCLUSIO.

XII. Hæc propositio: Christus est creaturæ, non solum debet negari ne conveniamus cum hæreticis in modo loquendi, sed etiam, quia in se est falsa. Hanc sustinet expresse